

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

TEATAJA

Sügis, 2026 Nr 54

Mäletan lapsepõlvest, kuidas kodus pesu triigiti. Enne triikimist tuli linad sirgeks venitada ja kokku lapata täpses järjekorras – teisiti lihtsalt ei tehtud. Need olid teadmised ja töövõtted, mida ei õpetatud eraldi, neid õpiti tegemise käigus.

Aastateema „Päritud pärandamiseks“ suunabki pilgud oskustele, pärandile ja väärtuse edasiandmisele.

Praegu oleme oskuste korjel. Otsime oskajaid, tegevusi, mida tasub märgata, talletada ja edasi anda. Olgu selleks puutöö, kangakudumine, luuategemine, korvipunumine või mõni hoopis vähem tuntud oskus, mis on olnud oluline sinu kogukonnas ja väärib jätkamist.

Meie korje kestab järgmise suveni. Siis saame 27. augustil kokku Eesti Vabaõhumuuseumis päritud oskuste päeval. Taluõuedes toimuvad töötoad ning Kolu kõrtsis ootavad seminar ja näitus. Soovime, et selle päeva keskmes oleksid inimesed, kes neid oskusi päriselt tunnevad ja edasi kannavad.

Seepärast ootame ka sind kaasa mõtlema ja tegutsema. Anna meile teada oma paikkonna meister või oskaja ning aita leida üles oskused, millel on väärtus ka tulevikus. Oskuste korje ankeet on meie koduleheküljel avatud detsembri keskpaigani.

Aasta sisse mahub veel palju muudki. „Meister kooli“ viib tunnustatud meistrid taas noorte käsitöötundidesse. Ikka selleks, et tutvustada käsitööd kui kultuurinähtust ja elatusallikat ning et meie aastateema jõuaks ka noorteni.

Novembris toimus 30. Mardilaat, kus kohtusid enam kui 250 meistrit ja käsitööhuvilised üle Eesti. Käsitöö ÖÖ-l alustasime seekord Lõngareiviga ning laupäeval said laval oma tegemisi tutvustada paikkondlikud käsitöökeskused ja koolid.

Ja juba veebruaris kohtume volikogul, vaatame tehtule, jagame pärandihoidja preemiaid ning teisi tunnustusi. Võime oma inimeste üle uhked olla ja on tore tõdeda, et käsitöö pakub jätkuvalt huvi ja äratundmist nii meistritele kui ka huvilistele. Koos pärijaga hoiame käsitöö elujõulisena!

Liina Veskimägi-Iliste
Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu juhatuse esimees

Päikselised käsitööpäevad Ida-Virumaal

22.–23. maini toimusid üleriigilised käsitööpäevad üle pika aja taas Narvas ja Ida-Virumaal. Seekord oli meil hea meel võõrustada käsitöömeistreid ja -harrastajaid Narva Laste Loomemajas ja näidata ka mitmeid põnevaid käsitöövaldkonnaga seotud paiku nii Narvas kui ka maakonnas.

Iseenesestmõistetavalt sai nende päevade jooksul näha Ida-Virumaa käsitöömeistrite uhket loomingut ja õpitubades ka ise kätt proovida. Silmailu pakkus Olga Kublitskaja, tema juhendatava pitsikooli ja käsitööklubi Art Lace osalejate niplispitsi näitus. Oma kaunist lapitööd (mida võib julgelt pidada kunstiteosteks) tutvustas Natalja Kapajeva, kes oli omal ajal ka Kreenholmi vabrikute mustrimeister. Lihtsatest õlgedest võlus nobedate näppude abil välja ehteid ja kaunistusi Endla Lipp. Ida-Virumaa multikultuursuse tõestuseks osales käsitööpäevadel Sillamäe Ukraina kaasmaalaskond Vodograi, kelle väljapaneku tegid väga silmapaistvateks erinevate Ukraina piirkondade mustritega pärlikeed. Pärlite rittaseadmist said huvilised ka ise proovida.

Käsitööpäevade seminariosas andis Ida-Viru Ettevõtluskeskus ülevaate Loomeklastri tegemistest ja ühest vahvast Eesti-Läti ühisprojektist Creative Bloom, mis oli mõeldud 40+ naistele just käsitöövaldkonnas ettevõtluse edendamiseks. Narva muuseumi ettekanne andis põhjaliku ülevaate Kreenholmi tekstiilivabriku ajaloost.

Julgelt võib öelda, et selle päeva „naelaks" sai ka käsitööpäevade korraldamisse suure panuse andnud niplispitsimeister Olga Kublitskaja moeetendus, kus lastele ja noortele disainitud rõivad, niplispitsist kaunistused ja detailid, liikumine, spetsiaalselt selleks kirjutatud muusika ja osalejate säravad naeratused said kokku ühes tervikus ja võlusid publiku hetkega. Peale ekskursioone Kreenholmi vabrikusse ja Narva Aleksandri kirikusse sai seltskond kokku õhtusöögilauas ning Narva suutis ka siin lisaks maitsvatele roogadele pakkuda üllatusi imeliste muusikaliste vahepaladega. Peale kosutavat ööund liiguti tutvuma nii Narva Veneetsiaga kui ka mitme toreda käsitöötegijaga Ida-Virumaal. Keskse sündmusena tuleb nimetada Kohtla-Järve Põlevkivimuuseumi valges saalis eksponeeritud näitust „Ida-Viru loob – käpikust kapani", mis koondas üle pika aja kokku meie käsitöömeistrite loomingu. Endalegi üllatuseks laekus näitusele kokku üle 350 töö pea 40 autorilt. Osalemas oli nii vanu tuttavaid kui ka täiesti uusi tegijaid uudsete ja huvitavate töödega.

Usun, et seekordsed päikest täis käsitööpäevad pakkusid toredaid taaskohtumisi, uusi tutvusi ning kõigile palju innustust ja ideid uusloominguks. Tänan kõiki, kes käsitööpäevade õnnestumisele kaasa aitasid, eriti käsitööliidu toimekat naiskonda ja Olga Kublitskajat.

Anne Uttendorf,
käsitööpäevade korraldustoimkonna liige

Avatud käsitöökojad olid põnevad

17. oktoobril toimusid XVI avatud käsitöökojad, mis kutsusid üle Eesti meistrite juurde õppima, vaatama ja ise käed külge panema. Tänavune ettevõtmine kandis edasi aastateema „Päritud pärandamiseks" mõtet – oskus püsib siis, kui seda kasutatakse ja järgmistele edasi antakse.

Paikkondades oli tegevusi väga erinevaid. Võrumaal Pedaja talus sai jälgida lina teekonda kiust lõngani ja ise ketramist proovida, Jänedal tutvuti niplispitsi valmistamisega ning Viljandis õmmeldi taaskasutusmaterjalidest isikupäraseid prosse. Otepääl valmisid Eesti kinda- ja sokikirjadest inspireeritud helmestest käepaelad, Türi Konna majas tegutsesid naha- ja käsitöökojad ning Väänа-Jõesuus sai õppida traditsioonilise puidust ummiku valmistamist. Raplamaal Teenuse mõisas jätkusid käsitöökojad 24. oktoobril kübaraõmblemisega.

Tallinnas korraldasid käsitööliit ja MTÜ Käsitöömaailm Hopneri majas suure isetegemise päeva, kus sai ühe päeva jooksul proovida mitmeid erinevaid käsitöövõtteid ja materjale.

Põhjamaade käsitöö päevad tõid esile vaimse kultuuripärandi

Septembri esimesel nädalal toimusid taas Põhjamaade käsitöö päevad ehk Nordic Craft Week, mille keskmes oli tänavu vaimne kultuuripärand ja ohustatud käsitööoskused. Nädala jooksul jagasid Eesti, Soome, Rootsi, Norra, Taani ja Island oma lugusid ning näiteid elava pärandi hoidmisest. Rootsi tõi näiteks esile korvipunumistraditsiooni ja selle edasiandmise uutele tegijatele, Norra aga rahvarõivaste valmistamise oskused ning noortele suunatud mahuka Bunadi programmi. Eesti kajastas nii meie kvaliteedimärgi kandjaid, kirivöö ja kirikinnaste kandmise päeva, Mardilaata kui ka rahvarõivaid. Ühine nädal näitas, et pärand püsib elavana eelkõige siis, kui oskusi kasutatakse, õpetatakse ja antakse edasi järgmisele põlvkonnale.

Saame tuttavaks!

Rahvakultuuri valdkonnas on toimunud kaks olulist personalimuudatust. Kultuuriministeeriumi uue rahvakultuurinõunikuna on ametisse asunud Laura Liinat, kes võttis ameti üle seniselt nõunikult Heino Pedanikult. Samuti on Eesti Rahvakultuuri Keskusel uus direktor Kaija Velmet. Mõlemad ametikohad on olulised rahvakultuuri valdkonna arendamisel, pärandkultuuri hoidmisel ning valdkondlike organisatsioonide ja riigi koostöö edendamisel. Jätkame nendega head ja sisukat koostööd.

Käsitööettevõtjaid esindab EVEAs Katre Arula

Käsitööliidu esindaja Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonis (EVEA) on Katre Arula, kes on ühtlasi käsitööliidu ettevõtjate alaliidu eestvedaja. Osalemine EVEA tegevuses võimaldab tuua käsitööettevõtjate mured ja vajadused laiemasse ettevõtluspoliitika arutellu ning jagada saadud teadmisi ja kogemusi alaliidu liikmetega.

Oktoobri keskpaigas korraldas ettevõtjate alaliit veebiloengut, kus käsitleti uue pakendiseadusega seotud muudatusi ja ettevõtjate kohustusi. Teema tekitas rohkelt huvi, sest uute nõuete rakendamisega kaasneb palju küsimusi. Veebiloengut juhtis Tootjavastutusorganisatsiooni esindaja Kristiina Dreimann, kes selgitas muudatusi ja vastas osalejate küsimustele.

Keskaja päevad

igasuvine ajaloo- ja kultuurifestival Tallinna vanalinnas

10.–12. juulil toimusid Tallinna vanalinnas juba 27. keskaja päevad, mis tõid Raekoja platsile ja ajaloolistele tänavatele käsitöömeistrid, kaupmehed, muusikud, rüütlid ja ajaloolise eluolu tutvustajad. Kolme päeva jooksul sai vanalinnas näha, kuulda ja ise järele proovida, kuidas võis elu hansalinnas sajandeid tagasi välja näha.

Nagu ikka, olid päevade oluline osa meistrite turg ja keskaja küla, kus tutvustati vanu käsitööoskusi ja töövõtteid. Külastajad said jälgida seppade, puutöömeistrite, ehteseppade, ketrajate ja teiste meistrite tööd ning mitmes töötoas ka ise käed külge panna. Muusika, tants, rüütlite võitlused, loengud ja õhtused tuleteatrietendused andsid festivalile mitmekesise ja ajaloolise õhustiku.

Keskaja päevad on meie pikaajaline ettevõtmine, mille kaudu hoiame Tallinna vanalinnas nähtaval käsitööd, traditsioonilisi oskusi ja elavat kultuuripärandit. Väikese organisatsioonina on meie jaoks oluline ka koostöö ning kogemuste vahetamine teiste samalaadsete sündmuste korraldajatega.

Sel suvel viis koostöö meid ka Soome, kus keskaja päevade peakorraldajad Liina Veskimägi ja Anne Velt olid soomlaste kutsel Turu keskaja päevadel. Loodame Soome korraldajatega koostööd edaspidi laiendada, sest teiste kogemused ja ideed annavad ka meie sündmusele uusi mõtteid.

Soomes kohtusime ka Pärnu hansapäevade korraldajatega, kellega oli hea võimalus suhteid värskendada ning jagada nii korraldamisega seotud muresid kui ka õnnestumisi. Kohtumine viis meid omakorda Pärnu hansapäevadele ning Pärnu korraldajad olid suvel külalised meie keskaja päevadel Tallinnas. Selline koostöö ja kogemuste vahetamine aitab sündmusi edasi arendada ning annab uusi ideid ka järgnevateks aastateks.

Järgmiste keskaja päevade korraldamist mõjutab ka Tallinna Raekoja platsi ees ootav remont. Samal ajal näeme festivalil võimalust kasvada ja areneda ning otsime selleks uusi toetusvõimalusi ja koostööpartnereid. Soovime hoida sündmuse senist head sisu, kuid leida juurde ka uusi võimalusi, kuidas keskaja kultuuripärandit Tallinna vanalinnas tutvustada.

Käsitööliidu naiskond käis õppereisil Veneetsias

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu juhatus ja meeskond osalesid Veneetsias õppereisil, mille keskmes olid rahvusvaheline käsitöönäitus „Homo Faber“ ja õpitoad. Tutvuti eri riikide meistrite loominguga ning saadi inspiratsiooni, kuidas traditsioonilisi käsitööoskusi kunsti, disaini ja läbimõeldud näitusekorralduse kaudu tänapäevases kontekstis tutvustada.

Õppereisi käigus külastati ka Veneetsia kunstibiennaali Eesti paviljoni ning Murano saare klaasimeistrite töökodasid. Vahetu kokkupuude meistrite töö ja loominguga andis võimaluse näha, kuidas põlvest põlve edasi antud oskused leiavad rakendust tänapäeval.

Õppereis pakkus uusi teadmisi, rahvusvahelisi kontakte ja ideid, mida rakendada Eesti käsitööpärandi hoidmisel, tutvustamisel ning käsitöövaldkonna arendamisel. Erilist tähelepanu pöörati meistrioskuste edasiandmisele ja rahvusvahelisele koostööle.

Õppereisi toetasid Eesti Kultuurkapital, Eesti Vabaharidusliit, Erasmus+ ja KÜSK.

Rootsis ja Euroopa Käsitöö Organisatsiooni koosolekul Soomes

24.–26. augustil külastasid Ave Matsin ja Liis Burk Rootsis Sätergläntani käsitöökooli ning kohtusid Kesk-Rootsi käsitöövaldkonna kolleegidega. Kolme päeva jooksul tutvuti kooli õppekorralduse ja meistrikodadega, vahetati kogemusi ning arutati edasisi koostöövõimalusi. Kohtumise tulemusena pandi alus järgmisele ühisprojektile, mille keskmes on eri tasanditel toimuvad õpi- ja kogemusvahetused.

20.–22. oktoobril jätkus rahvusvaheline koostöö Helsingis, kus Liis Burk ja Liina Veskimägi-Iliste osalesid Euroopa Käsitöö Organisatsiooni (ECO) aastakoosolekul. Kohtumine tõi kokku liikmesorganisatsioonide esindajad Euroopa riikidest. Paljud osalesid küll vaid veebi vahendusel, sest käsitööorganisatsioonide rahalised võimalused pole pärast suuri kärpeid enam piisavad. Ühiselt arutati ECO seniseid tegevusi, järgmiste aastate koostööplaane ja rahvusvahelise võrgustiku arendamist. Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu esindajad jagasid osalejatele Eesti kogemusi ning tutvustasid liidu olulisemaid ettevõtmisi ja aastateema tegevusi. Võeti vastu ka üks uus liige. Eesti on hetkel organisatsiooni eesistujariik, kuid sel koosolekul alustasime juba järgmisel aastal toimuvat uue juhatuse valimist.

Väljasõidud paikkondadesse

Paikkondlike käsitöötraditsioonide hoidmiseks ja arendamiseks on oluline toimiv võrgustik, mis ühendab meistreid, ettevõtjaid, seltse ja kohalikke eestvedajaid. Käsitööliidu eesmärk on hoida ja väärtustada piirkondlikku eripära ning toetada käsitöö püsimist nii kultuuripärandi kui ka elatusallikana.

Kevad-suvisel hooajal käisime Lõuna-Eestis ja Mulgimaal, Ida-Virumaal ning Saare- ja Muhumaal. Kohtusime kohalike meistrite ja ettevõtjatega ning rääkisime tulevikuplaanidest, koostöövõimalustest ja sellest, millist rolli näevad käsitöös kohalikud seltsid ja kogukonnad.

Kohtumised kinnitasid, et paikkondade vajadused ja võimalused on erinevad. Mõnes paikkonnas on käsitöö tugevalt seotud kohaliku identiteedi ja ettevõtlusega, teisal vajab võrgustik ja eestvedamine rohkem tuge ja nügimist. Ühiseks sooviks on hoida alles kohalikud oskused ja lood ning leida neile tänapäevases elus uusi väljundeid.

Võrgustiku tugevus sõltub eelkõige inimestest – meistritest, ettevõtjatest ja seltsidest, kes oma paikkonna käsitööd hoiavad ja edasi kannavad. Meie ülesanne on neid sidemeid hoida, koostööd toetada ning aidata paikkondlikul käsitööl nähtav olla. Aitäh kõigile, kes meid vastu võtsid, oma tegemisi tutvustasid ja kaasa mõtlesid! Just sellistest kohtumistest sünnivad head mõtted ja koostöö, mis aitab käsitööl paikkondades edasi kesta.

Näituse "Puudutus" kujundasid TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tekstiili eriala üliõpilased Monika Eerikson ja Simone Susi, juhendajaks Riina Tomberg.
Foto Lisette Laanoja

Kolm küsimust osaühingule Kodukäsitöö

Liis Burk: Osaühisus Kodukäsitöö tegutses 1920.–1930. aastatel tihedas koostöös Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsiga. Kuidas osaühingul Kodukäsitöö täna koostöö käsitööliiduga laabub?

Katrin Lükk: 1992 taastati Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskselts (2004. aastast muutsime nime – Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit) ja 1994 loodi Kodukäsitöö OÜ. Võttis aega kaks aastat, et kinnistuks teadmine käsitööettevõtluse vajalikkusest ja koostööst käsitöövaldkonna edendamisel. Teadmised kultuuriloost viisid meid Kodukäsitöö nimeni ja õnneks ei olnud seda nime veel keegi jõudnud valida. Nii see läks!

Tänaseks on osaühingul Kodukäsitöö kaks käsitööpoodi Tallinnas – Eesti Käsitöö Majas (Pikk 22) ja Kaarmanni Käsitöö (Vanaturu kael 8). Jätkuvalt peame oluliseks traditsioonidele toetuva käsitöö esitlust ja müüki. Eesti Käsitöö Majas on lisaks meie käsitööpoele rahvakunstigalerii, Kango Tekstiili ja Katre Arula meistrikojad.

Kaarmanni Käsitöö annab võimaluse tutvustada laiemalt paikkondlikku käsitööd ja tuntud meistrite loomingut. Kaks suurt Raekoja platsile avanevat akent on saanud näitusepinnaks, see on hea võimalus meistrite loomingu tutvustamiseks linnarahvale. Käsitööliidu ja Tallinna Strateegiakeskuse projekt LooTöö on olnud edukas ja toonud kaasa olulisi uuendusi uute toodete turuletoomisel ja Tallinna lugu rääkivate kingituste valmimisel.

Liis Burk: Kas jätkub kunagine traditsioon näituste korraldamiseks koos käsitööliiduga?

Katrin Lükk: Kaks viimast käsitööliidu aastateemat on meid inspireerinud näitusega välja tulema. Üksteist meistrit tuli kaasa ühisnäitusega „Rahvarõiva tuules". Käsitööliidu rahvarõiva aastateemale pühendatud näitus 2025. aastal oli edukas ja näitus lõppes ühise otsusega kohtuda uuel näitusel, kus inspiratsiooniallikaks aastateema „Päritud pärandamiseks". Selle aasta juulis saigi teoks üheksa kunstniku/käsitöömeistri pärandist kantud loomingu näitus „Puudutus". Näitusekülastajal oli võimalik lugeda iga eksponeeritud eseme saamislugu. Meistritele anti võimalus jutustada oma isiklik lugu pärandi puudutusest. Viimane andis kogu näitusele erilise soojuse ja tähenduse. Seekord olid kujundajateks TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tekstiili eriala üliõpilased Monika Eerikson ja Simone Susi, juhendajaks Riina Tomberg. Nii meistrite kui ka kujundajate põhjalik ettevalmistus tõi kaasa suurepärase tulemuse ja aastateema õnnestunud käsitluse.

Liis Burk: Kodukäsitöö OÜ rahvuslikud kampsunid on saanud Tunnustatud Eesti Käsitöö märgi kandmise õiguse. Kas on tulekul midagi uut?

Katrin Lükk: Kadi Pajupuu disainitud köögirätikud on juba mitmendat aastat nõutud kaup meie käsitööpoodides. Kvaliteetsed linased rätikud on valmistatud Võrumaa Ukuharu meistrite poolt. Kadi on disaininud ka Christi Küti pulmavaipade mustrikirjadest kolm siidrätti. See on tõeliselt õnnestunud toode, mida väärtustab kaunis pakend ja lisatud vaibalugu. Rahvarõiva tuules rõivad on samuti õnnestumiste poolel. Kaks kleiti ja sitsjaki esitame Tunnustatud Eesti Käsitöö märgi saamiseks. Rõivaste saamislugu on toetanud Anne Metsis, lõiked konstrueerinud Vilve Jürisson ja valmistanud Kati Kibena, kes on meile tuttav käsitööliidu kunagise projekti „Käsitööga tööle" kaudu.

Vildinäitus tõi kokku meistrid

25. augustist 21. septembrini toimus käsitöömaja rahvakunstigaleriis vildinäitus „VESI – vool, vorm“. Näitusel osales üheksa viltijat. Näitus sündis soovist anda ülevaade Eesti viltijate tegevuse hetkeseisust ning tuua kokku nii kogenud meistrid kui ka uuemad tegijad. Näituse teemaks oli vesi – vildi sünniks vajalik vesi seostus mere, järvede, jõgede ja rabadega, aga ka vihma, udu, lainete, sügavuse ja peegeldustega. Neid nähtusi tõlgendasid viltijad oma töödes kihtide, läbikumavuse, tekstuuride, vormide ja liikumise kaudu.

Viltimisele keskendunud näitus oli oluline ka valdkonna arengus. Eelmine sellele tehnikale pühendatud näitus toimus rahvakunstigaleriis 2019. aasta oktoobris. Uue näituse üks eesmärk oli innustada viltijaid edaspidi rohkem koostööd tegema ja kavandama ühiseid projekte, sealhulgas koos naaberriikide viltijatega.

Koostöö sai juba näituse ajal konkreetse alguse. 2. septembril kohtuti Soome vildiühingu FILTTI liikmetega. Nende soovil korraldati vebinar, kus tutvustati Eesti viltimise ajalugu, meie lambavilla ja viltijaid. Kohtumine näitas, et huvi kogemuste ja teadmiste vahetamise vastu on vastastikune ning ühe võimaliku jätkuna nähti ühisnäituse korraldamist.

Taimsete kiudude laager Heimtalis

tõi kokku pärandoskuste huvilised

12.–13. augustil korraldas Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu taimsete kiudude alaliit Viljandimaal Heimtali muuseumis kahepäevase laagri, mis toimus aastateema „Päritud pärandamiseks“ raames.

Laager tõi kokku rohkelt käsitöö- ja pärandihuvilisi üle Eesti. Neljas töötoas omandati nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi oskusi erinevate taimsete materjalide kogumisest, ettevalmistamisest ja töötlemisest. Tutvuti lina, kiukanepi, nõgese, hundinuia, pärnaniine ja teiste looduslike materjalide kasutamisega. Igas töötoas valmis osalejatel taimsest materjalist punutud nöör.

Töötubasid juhendasid Mari-Triin Kirs, Margit Pensa, Thea Kull ja Roland Burk. Laagri eesmärk oli hoida elus traditsioonilisi oskusi ning anda neid edasi uutele huvilistele.

19. septembril jätkus pärandoskuste väärtustamine Eesti Rahva Muuseumi juures, kus rahvusvahelise ühisketramise päeva raames kutsuti huvilisi ketrama.

Kangakudujate infopäev Põltsamaal

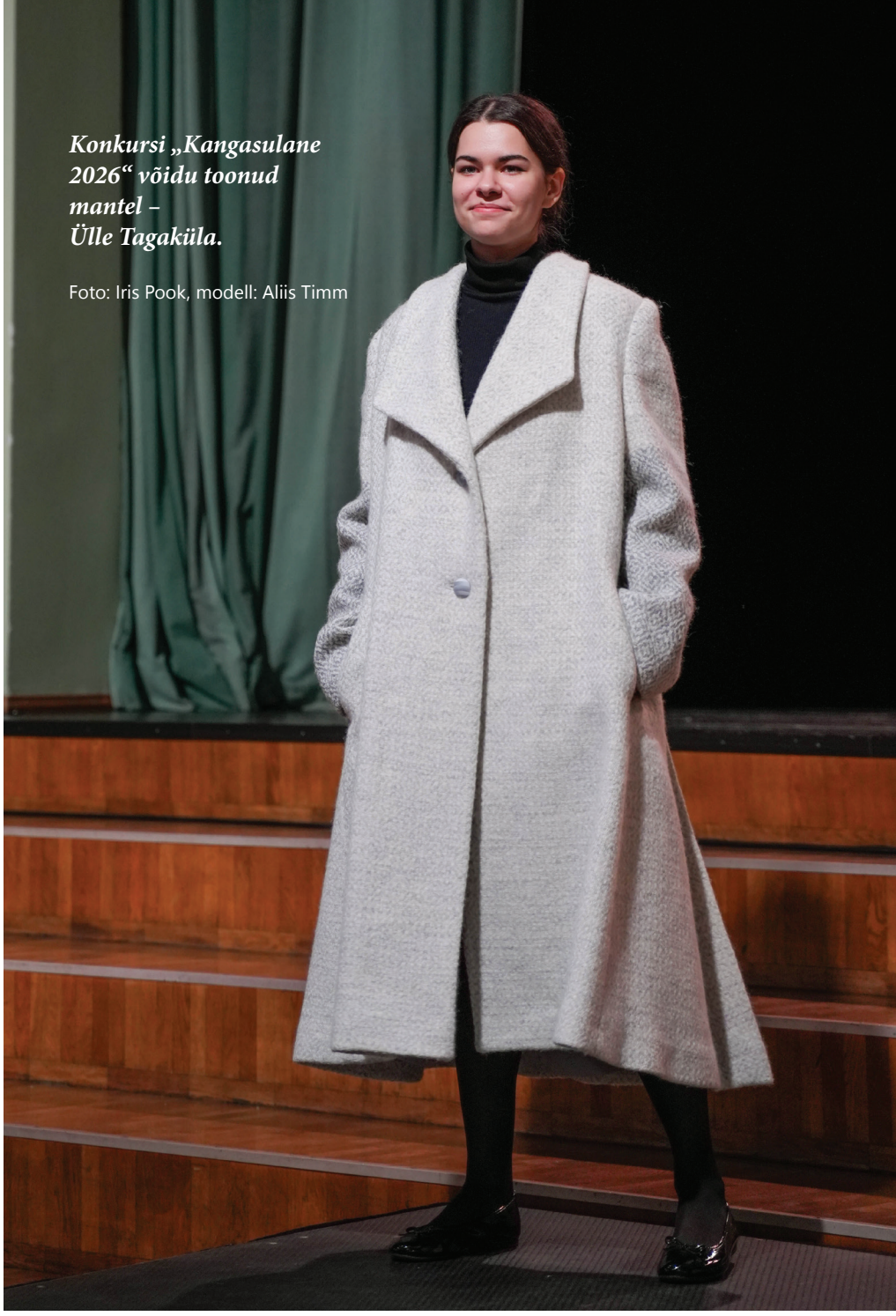

Konkursi „Kangasulane 2026“ võidu toonud mantel – Ülle Tagaküla.

Foto: Iris Pook, modell: Aliis Timm

XXIV üle-eestiline kangakudujate info- ja õppepäev toimus 3. oktoobril 2026 Põltsamaa Kultuurikeskuse suures saalis, üritus möödus pidulikult ja suurejooneliselt. Sel aastal tutvusime kangakudujatega, kes on Eestis moodsad teerajajad.

Kangakudujate infopäeva oli tervitama tulnud Põltsamaa volikogu esinaine Reet Alev, ERKLi juhataja Liina Veskimägi-Iliste ja oma tervitused andis edasi ka ERKLi kangakudujate alaliidu juht, Põltsamaa Kultuurikeskuse kangakudujate eestvedaja Kersti Pook.

Esimese ettekande tegi Tartu Kõrgema Kunstikooli Pallas nooremteadur Mari-Triin Kirs, kes rääkis eksperimentaalsest teljekursusest Pallase I kursuse tekstiilitudengitega. Eksperimendid materjalidega ja traditsiooniliste töövõtetega olid väga huvitavad ja põnevad.

Järgnes tekstiilikunstnik Elna Kaasiku ülevaatlik loeng „Kestvus ajas“. Ettekanne rääkis tema töödest, omavalmistatud lõngast kootud kangastest ja nende kestvusest. Kogu Elna senine looming on olnud läbi aja moodne, mida ilmestas suurepärane pildimaterjal.

Kango Tekstiil OÜ tegemisi läbi kahe kümnendi tutvustas Viivika Sopp, kes rääkis kahe naise Viivika ja Natalja ühisest arenguteest ja koostööst, mis põhineb ühisel stiilitunnetusel ja heal maitsel.

Lõunapausi ajal oli võimalik vaadata Tartu Kõrgema Kunstikooli õpilaste kootud esemetest hüpiknäitust „Tekstiil ja vorm“. Põltsamaa Kultuurikeskuse II korrusel kangakudumise ringi teljetoas sai külastada moodsate kangastega töötuba, kus viiel teljel olid üles seatud erinevad kangad.

Kell 15 algas kauaoodatud moeetendus „Kangasulane 2026. Moodne kangas“. Elna Kaasik oli kokku pannud väga kauni kollektsiooni omavalmistatud rõivastest ja esitles seda prantsuse šansoonide saatel. Kuldkudujad Tallinnast esitlesid ülilahedaid mantlikangaid ja tutvustasid oma kuldseid kudujaid. Kango Tekstiil OÜ tõi vaatajateni oma uued tootekomplektid. Komplekti kuulusid kleidid, kampsunid, sallid ja aksessuaarid. Kudumisklubi Lõimik näitas saaremaiselt suviseid linaseid kostüüme. Veinika Västrik ja tema tütar Iris kandsid lummavalt kauneid villased seelikuid, mis on inspireeritud triibuseelikuist. Lisaks näitasid erinevaid tublid kangakudujaid oma kootud kangast õmmeldud lemmikesemeid: Kaja Jürissaar – jakk, Jana Kaska – jakk, Maret Õunpuu ja Olga Allas – jakk, Vaike Niklus –mantel, Katre Mägi – kaks mantlit, Sirje Aeg – linased hõlmikpüksid, Piret Sagun – valge villane mantel, mis oli modell Kati lemmikuks, Ülle Tagaküla – valge mantel hallika varjundiga, Anu Viskus – linane rannaseelik, Kaie Kesküla – valge pusa, Lilli Vipp – moodsad käekotid, Sille Sarapuu – kaks ülikorralikult kootud villast ruudulist mantlit, Tiina Nirgi – linane suvemantel.

Tempokalt esitatud moeetendus „Tort“.

Ühise hääletuse tulemusena selgus „Kangasulase 2026“ võitja, kelleks oli ülekaalukalt Ülle Tagaküla oma villasest lõngast kootud kangast tehtud mantliga.

Järgnes Põltsamaa Kultuurimaja kangakudumisringi 65. aastapäeva tähistamine.

Järgmise aasta kohtumispaik on Nõo ja teemaks on rüiutehnikas kangad või esemed.

Kersti Pook,
kangakudujate alaliidu juht

UKU ja hernehirmutised ERMi Heimtali muuseumis

Sellesuvised ERMi Heimtali muuseumi külastajate lemmikud olid rahvakunstimeistrite koondise UKU 60. aastapäevale pühendatud näitus ning hernehirmutised muuseumi heinamaal. UKU olulise tähtpäeva puhul valisime ERMi kogudes oleva rohkem kui 3000 UKUs valmistatud eseme seast näitusele välja üle 700 asja. Valik sisaldas näiteks kindaid, kampsuneid, seinavaipu, Muhu susse, metallehteid, nõusid ja sepiseid, punutud korve jms. Näitus osutus väga populaarseks ning tõi kohale ka palju inimesi, kes ise omal ajal UKUs töötasid.

Selle aasta kevadel kuulutasime välja hernehirmutiste konkursi, mille tulemusena toodi meile suve jooksul kokku 90 hernehirmutist üle Eesti. Vaatepilt, mida nad kõik meie heinamaal kogu suve pakkusid, oli väga rõõmustav ning tõi kohale palju huvilisi ja uudistajaid. Tuule käes lehvivad lillelised kleidid, seelikud ja sallid, kõlisevad tassid, lusikad, potid ja potikaaned, vedrudest jalad ja tuulekelladest käed, põhust kõhud ja pead. Kohal olid Peninuki, Virk Virge, Jäägi Jaana, Mulgi Mati, Mihkel Jakson, Ernestu ja Erne-Stiine, Tassi-Liisu, Linnumees ja väga paljud teised toredate nimede ja lugudega hernehirmutised. Pärast näituse lõppu leidsid paljud hernehirmutised endale uue kodu muuseumi lähedal asuvate talude põldudel ja viljapuuaedades.

Tuuli Tubin McGinley
ERMi Heimtali muuseumi näituste- ja programmijuht

Parandamine, pärand ja uued võimalused käsitöös

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia jaoks on 2026. aasta olnud käsitöö, parandamiskultuuri ja pärandoskuste nähtavaks tegemise aasta.

Kevadel toimus Narva kolledžis koolitus „Pärandist tooteks ja teenuseks: käsitöö ja turismi sünergia“, mis oli suunatud Ida-Virumaa käsitöömeistritele. Koolituse eesmärk oli toetada kohaliku kultuuripärandi põhjal uute toodete ja teenuste loomist ning arendada koostööd turismivaldkonnaga. Osalejad analüüsisid piirkondlikku pärandit, töötasid välja prototüüpe ning arutlesid, kuidas käsitööoskused saavad toetada kohaliku identiteedi, ettevõtluse ja turismi arengut.

Sügisel, 19. septembril, toimus Viljandis juba viiendat korda parandusfestival, mis tõi Vilma õppehoonesse, selle hoovi ja ümbrusesse kokku parandamishuvilised, meistrid ja kogukonna liikmed. Festivali eesmärk on jagada teadmisi ja oskusi, mis aitavad pikendada esemete eluiga, vähendada raiskamist ning väärtustada kestlikku eluviisi. Sel aastal külastas festivali üle 1500 inimese ning päeva jooksul toimus enam kui 30 töötuba, lisaks loenguid, seminare ja teemakohaseid tuure.

Festivalile eelnes rahvusvahelise võrgustiku NordTradCrafti intensiivkursus „Sustainable Craft and Repair Culture: Heritage, Innovation and Future Practices“, mis keskendus parandamise, pärandkäsitöö, ringmajanduse ja kestlikkuse seostele. Nädala jooksul osalesid Soome, Norra ja Eesti kõrgkoolide õppijad loengutes, seminarides ja praktilistes töötubades, käsitledes parandamist mitte ainult tehnilise tegevuse, vaid ka olulise kultuurilise praktikana. Kursusel arutleti esemete elulugude, traditsiooniliste parandamisvõtete, materjalide kestlikkuse ning käsitöö rolli üle tulevikku suunatud ühiskonnas.

Parandusfestivalil jätkusid need teemad praktilisel kujul. Külastajad olid oodatud kaasa võtma katkisi või kulunud esemeid, et neile meistrite juhendamisel uus elu anda. Populaarsete tegevuste hulka kuulusid näiteks sashiko-paikamise töötuba, kus tutvustati Jaapani traditsioonilisi parandamisvõtteid, Mulgi tikandiga kampsunite ja teiste kudumite parandamine, Indiast inspireeritud paikamistehnikad, rahvarõivaste hooldus ja pakutrükk, mille abil sai plekilisi või kulunud rõivaid omanäoliselt uuendada. Suurt huvi pakkusid ka kaasaegse kintsugi-töötuba, puitakende hooldamine, toidu hapendamine, hõbeesemete puhastamine ja tööriistade käsitsi teritamine. Ka lapsed leidsid endale tegevust, näiteks valmistati vanadest T-särkidest poekotte ja mardimaske.

Lustaka osa festivalist moodustas esmakordselt toimunud parandamise maailmameistrivõistlus, kus osalejad pidid parandama katkise triiksärgi, kasutades nii traditsioonilisi kui ka uudseid lahendusi. Võistlus tõi hästi esile parandamise loomingulise ja mängulise külje ning näitas, et oskus esemeid parandada ei tähenda ainult kokkuhoidu, vaid ka loovust ja uut väärtusloomet.

Nii Narva koolitus kui ka Viljandi parandusfestival näitasid, et käsitööoskused ei ole ainult mineviku pärand. Need pakuvad võimalusi ettevõtluseks, kogukondade tugevdamiseks ning kestlikuma tuleviku kujundamiseks. Parandamine, materjalide tundmine ja oskus olemasolevat väärtustada on teadmised, mille tähtsus kasvab üha enam ka tänapäeva kiiresti muutuvas maailmas.

Ave Matsin

Haapsalu pitsikeskus uuenes

Pärast aastapikkust pausi on Haapsalu pitsikeskus taas avatud oma armsas kodus Karja tänaval. Aasta kestnud põhjalik uuenduskuur on andnud ajaloolisele majale värske ilme ja pitsikeskusele võimaluse alustada uut peatükki.

Haapsalu pitsikeskus ei ole aga lihtsalt koht, kust saab osta imepeent Haapsalu salli. See on paik, kus elab edasi üks Haapsalu kõige omanäolisemaid käsitöötraditsioone. Siin kohtuvad sajanditepikkune oskus, tänapäevane käsitöö ja inimesed, kelle jaoks pits ei ole pelgalt ilus ese, vaid osa meie kultuuriloost. Ja meie kudujate jaoks on pitsikudumine eelkõige elustiil.

Uuenenud pitsikeskuses saab tutvuda Haapsalu salli ja pitsikudumise maailmaga, vaadata lähemalt mustreid ja käsitööesemeid ning leida endale kaasa midagi tõeliselt erilist – olgu selleks Haapsalu sall, raamat, lõng, kudumisvahend või mõni muu kodumaine käsitööese.

Pitsikeskuse juurde on alati kuulunud muuseumiosa, mis aitab mõista, kust Haapsalu pitsitraditsioon pärineb ja miks on see väike, kuid erakordselt peen käsitöö saanud Haapsalu sümboliks. Muuseumis on uuendatud stendid ja sealne info on ka ingliskeelne.

Haapsalu sall on läbi aegade olnud hinnatud kingitus.

Nüüd on põhjust tulla Haapsallu jälle ka neil, kes on siin varem käinud. Pitsikeskus on uuenenud, kuid selle süda on ikka sama. Tulge vaadake, katsuge, uurige mustreid, kohtuge kudujatega ja avastage, miks üks imepeenest villast kootud sall on saanud Haapsalu nime kandvaks sümboliks.

Haapsalu Pitsikeskus ootab – astuge sisse ja laske pitsil end üllatada!

Seto Käsitüü Kogo – 20 aastat Seto käsitöö hoidmist ja edasiviimist

Seto Käsitüü Kogo asutati 18. juulil 2006 sooviga koondada Setomaa käsitöölisi, edendada koostööd ning toetada Seto käsitöö arengut. Esimesse juhatusse kuulusid Õie Sarv, Ahto Raudoja ja Sigre Andreson. Alates 2011. aastast on Kogo tegevjuht Ingrit Kala, tänases juhatuses on ka Külli Jacobson ja Sigre Andreson.

2026. aastal tähistab Seto Käsitüü Kogo 20. tegutsemisaastat. Kogo ühendab eri valdkondade meistreid, kelle töödes kohtuvad tekstiil, puit, savi, metall, hõbe ja toit. Oluline on hoida traditsioonilisi oskusi, kuid samal ajal tuua pärand tänapäeva ning anda meistritele võimalus luua uusi lahendusi.

Aastate jooksul oleme pööranud suurt tähelepanu Seto rahvarõivaste valmistamise ja kandmise teadmiste säilitamisele. Oleme korraldanud koolitusi, koostanud meistrite veebikataloogi ja Seto rahvarõivaraamatu ning nõustanud rahvarõivahuvilisi. Seto pitsi päevad on toimunud juba 33 korda ning igal aastal korraldame Seto kuningriigipäeval näputöö konkursi.

Seto käsitööd oleme tutvustanud Eestis ja välismaal ning korraldanud meistritele ühiseid õppereise. Alates 2021. aastast toimub avatud käsitöötalude päev, mis toob huvilised otse meistrite ja nende töö juurde.

Oluline osa meie tegevusest on oskuste edasiandmine järgmistele põlvkondadele. Selleks viime käsitööteadmisi koolidesse ning koostame õppematerjale, õppevideoid ja trükiseid.

Kakskümmend aastat on näidanud, et käsitöö on elav osa Setomaa kultuurist, ettevõtlusest ja kogukonnast. Meie ülesanne on hoida pärandatud oskusi, anda neid edasi ja luua võimalused, et Seto käsitöö püsiks elujõulisena ka tulevikus.

Ingrit Kala,
MTÜ Seto Käsitüü Kogo tegevjuht

Rahvarõiva teemadel aastal 2026

Aasta alguses on rahvarõiva valdkonnas nüüd oma suursündmus – Igor Tõnuristile pühendatud rahvarõivakonverents. See toimus juba kolmandat korda – korraldajaks oli Viljandimaa rahvarõiva nõuandekoda. Teatepulk anti üle Pärnumaa nõuandekojale, kes koos SA Pärnu Muuseumiga valmistab ette järgmist konverentsi.

MTÜ-l Rahvarõivas on kolmteist rahvarõiva nõuandekoda üle Eesti ning ettevalmistamisel on Valgamaa nõuandekoja loomine.

Kõigil nõuandekodadel on oma nägu ja tegu, nad on kujunenud kohalike inimeste ja organisatsioonide koostöös ning kohanenud oma paikkonna tugevustega ja vajadustega. Nad toovad rahvarõiva info igale inimesele lähemale. Meil on koostöö Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusega, kus juba uute tantsupeo tantsude loomisel räägime rõivastuse küsimused läbi, anname teada tantsujuhtidele ja nõuandekodadele. Kevadel toimuski 2028. aasta peo ettevalmistamise esimene infopäev. Kuna üks peamisi keskkondi, mida rahvarõivakoolide õppetöös kasutatakse, on Google Classroom, siis tegime nõuandekodadele ja õpetajatele vastava veebikoolituse.

Hea meel on tõdeda, et enamik nõuandekodadest teeb oma piirkonnas ka rahvarõiva koolitusi, mis on kõige tõhusam ja põnevam võimalus anda edasi traditsiooni tundmist ja pärandoskusi.

Käesoleval aastal lõpetasid rahvarõivakoolid Tallinnas, Harjumaal ja Viljandis. Lisaks lõpetas Pärnumaal koolitus, kus valmis kümme Pärnumaa etnograafilist kasukat. Praegu on käimas rahvarõivakoolid kaheksas nõuandekojas ning üksikesemete koolitusi toimub jooksvalt kõigis nõuandekodades. Lugesime kokku viiel viimasel aastal toimunud rahvarõivakoolid ja need lõpetanud inimeste arvu. Tulemus on muljetavaldav – 25 koolitust ja 336 lõpetajat. Mõned neist valmistasid ka kaks rõivakomplekti.

Kõik koolitused lõppesid avaliku sündmusega, kus vastvalminud rõivakomplekte esitleti, tutvustati ning pildistati meie veebilehe „Eesti rahvarõivad“ jaoks. Lisaks uute fotode lisamisele käib veebilehel tekstide täiendamine ja toimetamine ning uuendatud sai ka rahvarõivakooli täiendõppe õppekava. „Eesti rahvarõivad“ statistika andmetel on sellest veebilehest saanud Eesti Muuseumide Veebivärava kõrval peamine rahvarõivaalane infoallikas, mida kasutatakse palju ja lehel viibimise aeg on keskmisest pikem.

Viljandimaa nõuandekoda on silma paistnud iga-aastaste rahvarõivaste tuulutamistega Jaskamõisas, nii ka sel aastal.

Augustis avanes võimalus esitleda Eesti rahvarõivaid Šveitsis Fribourgis toimunud folkloorifestivalil. Festival toimus 51. korda ja uudse osana koondati seekord eri maade rahvarõivaste showgrupp. Korraldajad valisid väga hoolikalt eriilmelisi rõivaid ning 13-liikmelisse gruppi õnnestus pääseda ka Tõstamaa kihelkonna mehe ja naise talviste rõivastega. Loe lähemalt ja vaata esitlust: https://rahvaroivad.ee

Mardilaadal oli taas kohal rahvarõiva nõuandekojad, tutvustai Pärnus toimuva IV rahvarõivakonverentsi kava ning avati registreerimine.

Anu Randmaa

IV Igor Tõnuristile pühendatud rahvarõivakonverents

toimub **13. veebruaril 2027** Pärnu muuseumis.
Korraldajad: Pärnumaa rahvarõiva nõuandekoda ja SA Pärnu Muuseum.
Avatud registreerimine.

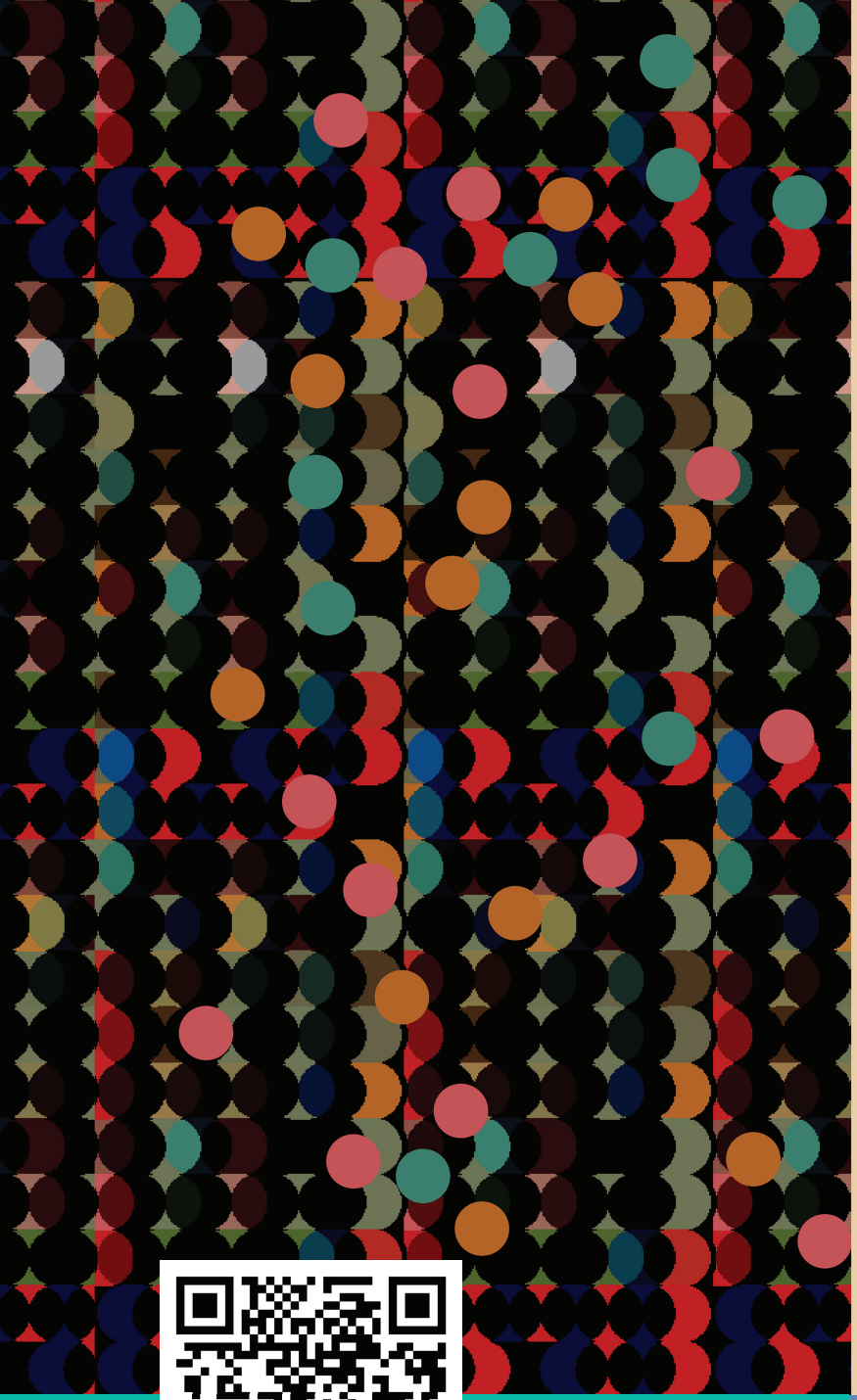

Koolitused Käsitööliidu koolituskeskuses

https://folkart.ee/sugis-2026-kevad-2027-koolitused-on-registreerimiseks-avatud/

Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis

20.10–19.11 Olustvere Maamajandus- ja Teeninduskool. Õpilastööde näitus
20.11–14.12 MTÜ Ruhnu Kultuuriait. Ruhnu naiste aardekambrist
15.12–11.01.2027 Külli Jacobson. Seto kirikindad

Kaarmanni aknanäitused

November
Viru Käsitöö Salong / Eesti Folkloorinõukogu

Detsember/jaanuar
Lembe Maria Sihvre / Kodukäsitöö OÜ

Meil on palju sõpru, oleme nähtavad!

Leia info toetajate ja liikmete kohta kodulehelt
https://folkart.ee/liikmed/

Leia käsitööliit ka sotsiaalmeediast!

estonianfolkart
mardilaat

estonianfolkart

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit
www.folkart.ee
Pikk tn 22, Tallinn 10133
Tel 51 878 12
info@folkart.ee
Toimetanud Hille Saluäär
Kujundanud Kadi Pajupuu